

Çin Tarihi*

Ceyda CANAZLAR¹

Geliş Tarihi: 28.05.2024
Kabul Tarihi: 22.08.2024
Yayın Tarihi: 30.12.2024
Değerlendirme: İki Dış Hakem /
Çift Taraflı Körleme
Makale Türü: Kitap İncelemesi

Atıf Bilgisi:

Canazlar, Ceyda (2024).Çin Tarihi.
*International Journal of Language and
Translation Studies*, 4/2, 248-254.

Benzerlik Taraması: Yapıldı –
iThenticate

Etik Bildirim:

lotusjournal@selcuk.edu.tr

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan
edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek
için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar: Dergide
yayınlanan çalışmalarının telif hakkına
sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0
lisansı altında yayımlanmaktadır.

Öz

Kürşat Yıldırım'ın 2021 yılında yayımlanan “Çin Tarihi” kitabı, Çin tarihini kronolojik bir sırayla ele alarak Türk ve Çin tarihi arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. 334 sayfalık kitap, Ötügen Neşriyat tarafından İstanbul'da basılmıştır. Kitap, 23 ana başlık ve 290 alt başlıktan oluşmaktadır ve Çin'in binlerce yıllık tarihini ayrıntılı bir şekilde incelemektedir. Kitabın ilk bölümleri Çin coğrafyasını ve ilk insanlarını tanıtırken, sonraki bölümler Çin'in kuruluş devletleri ve hanedanlıklarının tarihini detaylandırmaktadır. Xia, Shang, Zhou, Qin ve Han hanedanlıkları gibi önemli dönemler incelenirken, Çin'in siyasi, toplumsal ve ekonomik dönüşümlerinde Türklerin rolü vurgulanmaktadır. Yazar, özellikle Shang Hanedanlığı ve Tang Hanedanlığı dönemlerinde Türklerin etkisini belirtmektedir. Kitap, tarihsel olayları sadece anlatmakla kalmaz, aynı zamanda o dönemin toplumsal, kültürel ve siyasi yapısını da açıklar. Sonraki bölümlerde, Song, Liao, Batı Xia, Jin, Yuan, Ming ve Qing hanedanlıkları gibi çeşitli dönemler ele alınarak Çin'in değişen yüzü ve Türklerin bu süreçlerdeki rolleri anlatılmaktadır. Yazarın, Çin tarihini Türk tarihi perspektifinden ele alması, eseri belirli bir bakış açısına sahip kılmakla birlikte, Türk ve Çin tarihine ilgi duyan okuyucular için zengin bir kaynak sunmaktadır. Kitap, Çin'in tarihî, kültürel ve siyasi yapısını anlamak için derinlemesine bilgi sağlar ve okuyucuların tarihsel süreçlere dair daha geniş bir perspektif kazanmalarını hedefler.

Anahtar Kelimeler: Kürşat Yıldırım, Çin Tarihi, Çin, Tarih.

* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Çin Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye, ceydacanazlar@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0008-9268-4898

History of China*

Ceyda CANAZLAR²

Date of Submission: 28.25.2024
Date of Acceptance: 22.08.2024
Date of Publication: 30.12.2024
Review: Double-blind peer review
Article Type: Book Review

Citation:

Canazlar, Ceyda (2024).Çin Tarihi. *International Journal of Language and Translation Studies*, 4/2, 248-254.

Plagiarism Check: Yes - iThenticate

Complaints: lotusjournal@selcuk.edu.tr

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledges that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing in the journal retain the copyright to their work and their work is licensed under the CC BY-NC 4.0.

Abstract

Kürşat Yıldırım's 2021 book, "Chinese History," examines Chinese history in chronological order, focusing on the relationships between Turkish and Chinese history. The 334-page book was published by Ötüken Neşriyat in Istanbul. The book consists of 23 main chapters and 290 sub-chapters, thoroughly exploring China's millennia-long history. The initial sections introduce the geography of China and its early inhabitants, while the subsequent sections detail the history of China's founding states and dynasties. Important periods such as the Xia, Shang, Zhou, Qin, and Han dynasties are examined, highlighting the roles of Turks in China's political, social, and economic transformations. The author particularly emphasizes the influence of Turks during the Shang and Tang dynasties. The book not only narrates historical events but also explains the social, cultural, and political structures of those times. In later sections, various periods, including the Song, Liao, Western Xia, Jin, Yuan, Ming, and Qing dynasties, are discussed, illustrating the evolving face of China and the roles of Turks in these processes. The author's approach of examining Chinese history from a Turkish historical perspective gives the work a distinct viewpoint, making it a rich resource for readers interested in both Turkish and Chinese history. The book provides in-depth information to understand China's historical, cultural, and political structures and aims to give readers a broader perspective on historical processes.

Keywords: Kürşat Yıldırım, Chinese History, China, History.

*It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

² Graduate Student, Erciyes University, Institute of Social Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Chinese Language and Literature, Kayseri, Turkey, ceydacanazlar@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0008-9268-4898

Kürşat Yıldırım'ın yazdığı Çin Tarihi isimli kitap 2021 yılında yayınlanmıştır. Kitap 12x19.5cm boyutlarında, karton kapaklı, 55 gr enso creamy kâğıt türünde 334 sayfa olarak Ötüken Neşriyat tarafından İstanbul'da basılmıştır. Kitabın ön yüzünde savaşı temsil eden bir resim koyulmuştur. Eserin arka kapağında ise yazarın eseri tanıtmak için yazdığı bir açıklama bulunmaktadır. Yazar arka kapakta okuyucuya “Çinliler, çok erken dönemlerde kayıtlar tutmaya başlamışlardır. Bu kayıtlar sayesinde tarihlerini ayrıntılı bir şekilde öğrenebildiğimiz Çin'i anlamak için de onun binlerce yıllık geçmişine vakıf olmak lazımdır” yazarak eserin önemini vurgulamıştır. Yazının

devamında Türklerin bu serüvenden çıkartılamayacağını ve kitapta içerik olarak nelerin üzerinde durduğunu belirtmiştir.

Eserin yazarı Kürşat Yıldırım, Türk akademisyen ve yazardır. Lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi bölümünde, yüksek lisans ve doktora eğitimini ise İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih/Genel Türk Tarihi bölümünde tamamlamıştır. Özellikle Çin tarihi üzerine uzmanlaşmıştır. Çin'in tarihî, kültürel ve siyasi yapısıyla ilgili pek çok eser kaleme almış ve bu alanda Türkiye'de bilgi akışına katkıda bulunmuştur. Şu anda Profesör Doktor olarak İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü/Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır.

Çin tarihi, insanlık tarihindeki en uzun ve en zengin geçmişe sahiptir. Binlerce yıl boyunca devam eden bu tarih, siyasi, kültürel ve ekonomik açılardan dünya üzerinde izler bırakmıştır. Çin, icatları ve buluşlarıyla da dünyaya yön vermiştir. Kâğıdın, matbaanın ve barutun keşfi gibi birçok önemli buluş Çin topraklarında ortaya çıkmış ve zamanla dünya çapında etkilerini göstermiştir. Aynı zamanda Konfüçyüs ve Laozi gibi düşünürlerin felsefi mirası, sadece Çin'de değil, tüm dünyada etkili olmuştur. Yazar eserinde şu sözleri ile Çin tarihinin birçok ulusun tarihsel sürecinin bilinmesi açısından önemini vurgulamıştır:

“Çin tarihi, Türk tarihinin ve yine dünya tarihinin bilinmesi açısından çok önemlidir. Çin tarihinden Türkleri çıkarmak mümkün değildir. Çinlilerin siyasi, toplumsal ve ekonomik dönüşümlerinde kuzeyden gelen Türklerin ve diğer konar-göçerlerin büyük etkisi vardır. Üstelik Çin'deki hanedanlıkların çoğu da Türkler, Moğollar ve Tunguz-Mançular tarafından kurulmuştur (Yıldırım, 2021 s. 15).”

Çin tarihinin kitapta çokça bahsedildiği gibi Türk tarihi açısından da oldukça önemli bir yeri vardır.

Çin tarihi, çok eski ve zengin bir geçmişi temsil eder. Yazılan eserler sadece tarihî olayları değil, aynı zamanda o dönemdeki toplumun düşünce tarzını, yaşam biçimini, siyasi gelişmeleri de yansıtır ve anlamamıza katkıda bulunur. Hanedanlık dönemlerinin yükselişini, çöküşünü, savaşları ve barış dönemlerini detaylıca işler. Bu eserler, sadece tarihsel veriler sunmakla kalmaz, aynı zamanda o dönemdeki toplumsal, ekonomik ve kültürel yapıları da açığa çıkarır.

Çin tarihi, insanlığın ortak deneyimlerine ve ilkelerine ışık tutarak kültürel ve tarihsel süreci keşfetmek için önemli bir kaynaktır. Eser yirmi üç ana başlık ve bunların altında iki yüz doksan adet alt başlıktan oluşmaktadır. Çin tarihi bu başlıklar altında kronolojik şekilde ele alınmıştır. Ön söz kısmında kısaca Çin tarihinin öneminden bahsedilmiş, kitapta kullanılan Pinyin Transkripsiyon Sistemi'ne göre okunuşları okuyucunun daha rahat telaffuz edebilmesi için kısa bilgiler şeklinde verilmiştir. Ön sözden sonra bir Çin Halk Cumhuriyeti siyasi haritası eklenmiştir. Kitabın sonlarında kaynakça ve okuyucuların içeriği daha hızlı bulmasını sağlamak için dizin kısımları eklenmiştir.

Kitabın ilk ana başlığı olan “Çin Coğrafyası” 21. sayfada okuyucuya sunulmuştur. Bu bölüm, Çin tarihi boyunca ülkenin coğrafyası, kültürü, insan çeşitliliği ve gerçekleştirilen faaliyetler hakkında genel bir bakış sunar. Özellikle, Çinlilerin ilk buldukları yer olarak kabul edilen bölge, Sarı Irmak havzasının doğduğu yer ve bu ırmağın denize döküldüğü alan olarak vurgulanmıştır. Bu bölüm, Çin'in fiziki coğrafyasının yanı sıra, toplumun doğuşuna ve gelişimine dair önemli ipuçları da sunmaktadır. Çin'deki erken dönemlerde yaşayan insanlara ve kültürlerine odaklanan “Çin'de İlk İnsanlar ve Kültürler” olan ikinci ana başlıkta, arkeolojik kazılar neticesinde keşfedilen “Yuanmao Adamı” ve “Pekin Adamı” kalıntıları incelenmiştir. Kalıntılar sonucunda bu insanların yaşadıkları dönemlerden daha gelişmiş özelliklere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaların kazılar sırasında ortaya çıkardığı buluntular, bu insanların yaşadığı döneme dair önemli ipuçları sunmuş ve çeşitli kültürler hakkında bazı başlıklar altında detaylar verilmiştir.

Sonrasında gelen beş ana başlık Çin'in ilk hanedanları hakkında ayrıntılı bilgi içermektedir. Sırasıyla “Xia Hanedanlığı (MÖ2070-1600)”, “Shang Hanedanlığı (MÖ.1600-1046)”, “Zhou Hanedanlığı (MÖ1046-256)”, “Qin Hanedanlığı (MÖ221-MÖ206)” ve “Han Hanedanlığı (MÖ206-MS220)” adlı başlıklar atılmıştır. Kitapta belirtilen bilgilere göre, Xia Hanedanlığı, Çin tarihinde ilk hanedanlık olarak kabul edilmesine rağmen, hakkında çok sınırlı bilgi bulunmaktadır. Bu döneme ilişkin kaynaklar oldukça kısıtlı olduğundan, Xia Hanedanlığının

detayları ve olayları hakkında kesin bilgilere ulaşmak zordur. Shang Hanedanlığı ise tarihi kayıtlar bırakan ilk Çin hanedanlığıdır. Shang Hanedanlığının tarihi hakkında “Shi Ji” gibi kaynaklarda belirli kayıtlar bulunmakla birlikte, bu kayıtlar genellikle ayrıntılı bilgiler içermez. Shang Hanedanlığı, erken Çin tarihine dair bazı temel bilgilerin kaydedildiği, ancak detayların oldukça kısıtlı olduğu bir dönemi temsil eder. Bu kayıtlar, hanedanlığın varlığını ve bazı dönemsel olayları belirtmekle birlikte, hanedanlık dönemi hakkında derinlemesine bilgi sunmadığı kitapta belirtilmiştir. Kitapta Zhou Hanedanlığı Çin tarihinde uzun zaman boyunca hüküm sürmüş ve Konfüçyüs gibi düşünürler ile felsefi düşüncelerin geliştiği bir dönemi temsil etmiştir. Kitapta Zhou’ların proto-Türk ve proto-Tibet kökenli olması üzerinde durulmuştur. Qin Hanedanlığının Çin tarihinde ilk kez ülkeyi tek çatı altında toplayan ve merkezi bir yönetim kurarak imparatorluk geleneğini başlatan bir dönemi simgelemesi üzerinde durulmuştur. Bu hanedanlığın önemli lideri olan Qin Shi Huang Di, Çin’i birleştiren güçlü bir lider olarak bahsedilmiş ve otoritesini sağlamlaştırmak için çeşitli politikalar ve projeler gerçekleştirmiştir. Han Hanedanlığı, Çin tarihinde önemli bir dönem olan ve büyük gelişmelerin yaşandığı bir zaman dilimini temsil eder. Sanat, bilim ve kültürdeki ilerlemelerle dikkat çeken bu dönem, Çin tarihinin parlak dönemlerinden biridir. Ancak, hanedanlığın yıkılışının temel nedenleri arasında köylü isyanları ve bu isyanların yol açtığı yeni siyasi ve sosyal ortamın etkisi olduğundan bahsedilmiştir. Bu isyanlar, Han Hanedanlığının istikrarını tehdit etmiş ve sonuçta hanedanlığın çöküş sürecine katkıda bulunmuştur.

Daha sonraki ana başlık Han Hanedanlığının çöküşü ile çok devletli döneme verilen isim “Üç Hanedanlık Dönemi (220-280)”, kitapta Çin tarihinde Han Hanedanı’nın çöküşü sonrası yaşanan karışıklıklarla anlatılan, çeşitli bölgelerde farklı krallıkların hüküm sürdüğü bir karmaşıklık ve siyasi istikrarsızlık dönemidir.

Sonraki başlık olan “Jin Hanedanlığı (220-280)” içinde yazar, Çin tarihinde Batı Jin ve Doğu Jin olmak üzere ikiye ayrılan ve toprak bütünlüğü açısından zorlu bir dönemin ifade edildiği hanedanlık sürecini ele almıştır. Yazar “Bütün olumsuzluklara ve güçlü bir merkez olmamasına rağmen İmparator Wu dönemi Çin için bir refah dönemi oldu.” sözleriyle dönemin önemli ismine vurgu yapmıştır.

Onuncu başlık olan “On Altı Devlet Dönemi (304-439)” bu devletlerin kuruluşunda rol oynayan diğer milletlerin ve özellikle de Türklerin üzerinde durmaktadır. Sonraki başlıkta, Çin topraklarında kuzey ve güney bölgeleri arasında siyasi, kültürel ve ekonomik ayrışmaların görüldüğü, farklı hanedanlıkların hüküm sürdüğü bir dönem olan “Çin’de Kuzey ve Güney Hanedanlıkları Dönemi (420-589)” hakkında yazılmıştır.

Daha sonra sırasıyla “Sui Hanedanlığı (581-618)” ve “Tang Hanedanlığı (618-907)” başlıklarını ayrı ayrı ana başlık olarak ele almıştır. Sui Hanedanlığı döneminin kısa sürmesine karşın Büyük Kanal gibi önemli altyapı projelerinin başladığı yazılmıştır. Tang Döneminin ise Çin’in en güçlü ve istikrarlı dönemlerinden biri olarak bilindiğini ve Tang soylularının önemli kısmının Çinli değil Türk olduğuna vurgu yapılmıştır. Yazar Tang dönemi ana başlığının içindeki bölüme devlet teşkilat sistemi ile ilgili bir tablo da eklemiştir.

Sırada tekrar siyasi karmaşa ve bölünmüşlüğün hâkim olduğu anlatılan “Beş Hanedanlık Dönemi (906-960)” başlığı vardır. Bu başlıktan sonra toplam 7 başlıkta 7 ayrı hanedanlık tarihi mevcuttur. Sırasıyla “Song Hanedanlığı (960-279)”, “Liao Hanedanlığı (907-1125)”, “Batı Xia Hanedanlığı (1038-1227)”, “Jin Hanedanlığı (1115-1234)”, “Yuan Hanedanlığı (1271-1368)”, “Ming Hanedanlığı (1368-1644)”, “Qing Hanedanlığı (1644-1911)” ana başlıkları yer almıştır. Bu başlıklar altında özellikle Türklerin rolleri üzerinde durulmuştur. Kitapta ana başlıklardan Song Hanedanlığı, Çin’de bilimsel ve kültürel gelişmelerin olduğu, edebiyatın ve teknolojinin önemli ilerlemeler kaydettiği bir dönemi temsil ederken, Liao Hanedanlığı, Jin Hanedanlığı ve Batı Xia Hanedanlığı ise kuzey bölgelerde farklı etnik grupların hüküm sürdüğü ve bölgesel özerkliğin öne çıktığı dönemleri ifade eder. Liao Hanedanlığı başlığı altında yazarın ilk bahsettiği durum, yöneticisinin Moğol kökenli Kitan halkının beyi Yelü Abaoji olduğudur. Abaoji’nin emri ile Çin yazısına benzer bir Kitan yazısı oluşturulur fakat devletin resmi dili Çince dir. Batı Xia Hanedanlığı için yazar “Bu devlet tam bir Çin hanedanlığı değildi ve bu yüzden Çin hanedanlıkları arasında yer almıyordu.” cümlesini kullanmıştır. Neden tarihsel süreçte bu hanedanlığa yer verdiğine ise yazar tarafından şu sözler ile anlatılmıştır:

“Ancak o dönemdeki Çin tarihinde bunların yeri vardı. Bu devleti kuran Tangutlar, Xianbei-Tabgaç konfederasyonuna dahildi. Onlar 6.-7.yüzyıllarda Çin imparatorlarıyla temasa geçerek bağılıklarını bildirdiler ve bunun karşılığında Tang sarayı Tangut beyi olan Tuoba Chidi’ye, Tang hanedan ailesinin soy adı olan Li’yi lütfetti (Yıldırım, 2021 s. 184).”

Sonraki ana başlık olan Jin Hanedanlığı hakkında kurucusunun Tunguz kökenli olması vurgulanmış, dönemin Çin tarihindeki hanedanlık değişimleri ve etnik grupların hareketliliği açısından belirgin bir aşamayı işaret ettiğinden bahsedilmiştir. Yuan Hanedanlığı bölümünde, Moğol egemenliği altında Çin’in birleştirilmesi ve önemli Moğol ve diğer millet liderlerinden bahsedilmektedir. Ming Hanedanlığı ekonomik ve kültürel açıdan parlak bir dönemi simgelerken, Zheng He’nin önderliğinde gerçekleşen denizaşırı seferler, dönemin denizciliğinde önemli bir dönüm noktası olmuş ve birçok farklı bölgeye ulaşılmış olduğu vurgulanmaktadır. Qing Hanedanlığı, Çin’in son imparatorluk dönemi olarak değerlendirilmiş

ve Çin'in modernleşme sürecine geçişinde oynadığı rol açısından ele alınmıştır.

Son iki ana başlık ise “Çin Cumhuriyeti (1912-1949)” ve “Çin Halk Cumhuriyeti (1949-)” olarak yazılmıştır. Çin Cumhuriyeti kitapta genel noktaları ile 1912’de imparatorluğun çöküşüyle kurulan, Sun Yat-sen liderliğindeki ilk cumhuriyet dönemini ifade ederken, Çin Halk Cumhuriyeti, 1949’da Mao Zedong önderliğinde kurulan ve bugünün modern Çin devletinin temelini oluşturan hükümet biçimini ifade etmiştir.

Kitap, oldukça akıcı bir dille kaleme alınmıştır. Yazar, olayları genellikle Türk tarihi açısından ele almış ve yorumlamıştır. Bu durum, eserin belirli bir bakış açısına sahip olduğu izlenimini uyandırabilir. Ancak bu yaklaşım, özellikle Türk tarihiyle ilgilenen okuyucular için kitabı daha çekici hale getirebilir. Yazarın bakış açısı, metni bazı konularda taraflı hale getirirse de genel olarak kitabın akıcı ve anlaşılır bir yapıda olduğu gözlemlenmiştir. Kitap, birçok ana başlık ve alt başlığa sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. Bu durum, metni düzenli bir yapıya kavuşturmuştur. Her bir başlık, konuları daha ayrıntılı bir şekilde ele alırken, alt başlıklar ise belirli noktalara odaklanarak konuların daha derinlemesine incelenmesini sağlamıştır. Bu yapı, okuyucunun istediği konuya hızlıca erişimini ve bilgi edinimini kolaylaştırmaktadır. Öte yandan, kitaptaki birçok başlık, Çin tarihinde Türklerin soyunu ve etkilerini ele almıştır. Bu başlıklar, olayları Türk tarihi perspektifinden görmemize neden olmuş olabilir. Bu durum, metnin genel olarak Türklerin Çin tarihindeki rolüne odaklanmasıyla sonuçlanmıştır. Bununla birlikte, kitap Çin ve Türk tarihi ilişkileri ile ilgili bazı konuları derinlemesine ele aldığından, Türk tarihine ilgi duyan okuyucular için oldukça faydalı olabilir.

Kaynakça

Yıldırım, K. (2021). *Çin Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.